

Moravske Toplice, 24. in 25. marec 2020

23. STROKOVNO POSVETOVANJE

»OKOLJSKA SAMOZADOSTNOST SLOVENIJE – NEIZOGIBNA NUJNOST!«

PREDLOG ZAKLJUČKOV in UKREPOV

Več informacij o posvetu in strokovnih prispevkih:

www.gospodarnoinodgovorno.si

Organizatorji:

Soorganizatorja:

23. september 2020

1. ENERGIJA IZ ODPADKOV

in

2. SNOVA IZRABA LOČENO ZBRANIH ODPADKOV V SISTEMU KROŽNEGA GOSPODARSTVA

Objekti za termično obdelavo odpadkov s sežigom in sosežigom so sestavni del hierarhije ravnanja z odpadki in sestavni del integriranega ravnanja z odpadki, kjer imamo na nacionalnem nivoju največji primanjkljaj domačih kapacitet. Z izgradnjo novih kapacitet, ki so tehnološko preverjene in robustne, se bo znižal celokupen okoljski vpliv pri ravnanju z odpadki. Izrabljalo pa se bo izključno odpadke, ki jih ni mogoče reciklirati na okolju prijazen način in imajo ustrezno kurilno vrednost.

Evropski zeleni dogovor temelji na stebrih, kot sta krožno gospodarstvo in nič onesnaženja. Energijska izraba odpadkov predstavlja most za podporo prizadevanjem naše družbe, da postane bolj krožna, hkrati pa se izogiba ponovnemu vstopu onesnaževal v življenjski krog. Pomaga tudi doseči cilje glede kakovosti zraka in vode, zaščite tal ter zdravja in ohranjanja okolja kot celote.

Zadnji slovenski vladi sta v zadnjem letu in pol pospešili aktivnosti pri pripravi in izvedbi sistema za termično obdelavo komunalnih odpadkov v Sloveniji. Termična obdelava komunalnih odpadkov spada med obvezno državno gospodarsko javno službo in trenutno je v javni obravnavi predlog nove Uredbe o opravljanju obvezne državne gospodarske javne službe sežiganja komunalnih odpadkov, ki bo omogočila dokončno vzpostavitev sistema obdelave ustreznih kapacitet za celotno Slovenijo.

Nacionalni energetske podnebni načrt, sprejet v začetku letošnjega leta, je prav tako prepoznal potencial energije odpadkov, ki so domač in delno obnovljiv vir energije, zato bo energijska obdelava odpadkov v bodoče zagotavljala več toplotne in električne energije, ki jo v Sloveniji porabimo.

Pomemben vpliv na uvajanje tehnologij termične izrabe odpadkov bodo imeli v decembru 2019 sprejeti zaključki najboljših razpoložljivih tehnik sežiga odpadkov, ki jih bomo morali v naš pravni red prenesti v štirih letih. To pomeni, da bodo vsi načrtovani objekti že obratovali skladno z njimi. Skladno z njimi se bodo dovoljene emisije v okolje še dodatno pomembno znižale.

V nadaljevanju povzemamo naslednje ukrepe:

1. Odpadki so neogibni del vseh procesov. S konceptom krožnega gospodarstva jih mnoge lahko koristno izrabimo - kot alternativni surovinski ali energijski vir. Odgovornost vsake družbe je, da jih zajema in z njimi ustrezno ravna na mestu nastanka v korist družbe in okolja. Potrebno je spodbujati povzročitelje k preprečevanju nastajanja odpadkov, ko pa nastanejo, pa k odgovornemu in inovativnemu ravnanju z njimi. Hierarhija ravnanja z odpadki mora biti temeljno načelo ravnanja, ki pa ne sme siliti v rešitve, ki bi povzročale višje okoljske vplive, stroške ali podnebni vpliv.
2. Zaradi raznolikosti sestave je potrebno odpadke ločeno zbirati in obdelati ustrezno njihovi sestavi in lastnostim. Kadar materialna reciklaža ni več možna, je smotno izrabiti vsaj njihovo energetske vsebnost. Uporaba odpadkov kot vir energije ali energetskih plinov (bioplin, sintezni plin) je varna za zdravje ljudi in okolje, če jo izvajamo v skladu z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami. Velika evropska mesta v duhu razvoja in delovanja 'pametnih mest' ter krožnega gospodarstva del svojih surovinskih in energetskih potreb pokrivajo iz svojih odpadkov. V Sloveniji imamo že vzpostavljeno visoko stopnjo ločenega zbiranja komunalnih odpadkov in tudi predelovalne kapacitete za njihovo dodatno sortiranje ter delno tudi snovno izrabo, nimamo pa dovolj objektov oziroma sistemov za njihovo energetske izrabo (naprave za sproizvodnjo toplote in električne energije iz odpadkov – sodobne sežigalnice, bioplinarne, uplinjevalne/pirolizne naprave). Zato je treba podpirati razvojne in investicijske napore za njihovo vzpostavljanje.

3. Zaradi kopičenja tovrstnih odpadkov in velikih stroškov za njihovo predelavo v tujini je potrebno urgentno pristopiti k načrtovanju optimalnega sistema mreže naprav (kombinacija industrijskih objektov in namenskih naprav za termično obdelavo odpadkov), ki bo zadovoljevala vse sprotne potrebe obdelave teh odpadkov ob njihovem nastanku in omogočila koristno izrabo sproščene energije. Za to je odgovorno Ministrstvo za okolje in prostor, ki naj – v sodelovanju s pristojnimi deležniki – kar najhitreje poišče optimalno kombinacijo rešitev in pristopi k njenemu udejanjanju.
4. Vzporedno je treba povečati transparentnost celotnega integriranega sistema ravnanja z odpadki; z informacijami in podatki obveščati zainteresirano in širšo javnost ter z dialogom prispevati k družbenemu razumevanju odgovornega ter avtonomnega ravnanja z njimi. Strokovni posveti, kot je tudi nedavno izveden v Moravskih Toplicah, so eden od uspešnih načinov soočanja gledišč in iskanja najboljših, za vse sprejemljivih, rešitev.

3. KROŽNO GOSPODARSTVO V NACIONALNEM ENERGETSKEM IN PODNEBNEM NAČRTU (NEPN) SLOVENIJE

1. Zaključki iz 21. in 22. posveta ZEG so še vedno aktualni in naj predstavljajo primarne usmeritve za izpolnjevanje obvez, ki se zahtevajo v NEPN.
2. Krožno gospodarstvo mora postati osnovna filozofija vse družbe, saj z njim povečujemo snovno in energijsko učinkovitost ter socialno blagostanje.
3. NEPN ni samo načrt za energijsko in podnebno preobrazbo Slovenije, ampak predstavlja skupaj s strategijo razvoja celovito družbeno spremembo, ki vodi v sonaravno družbo.
4. Na področju energetike je potrebno preiti na uporabo vsaj 35 % deleža obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, saj bomo s tem dosegli tudi cilj 40 % zmanjšanje emisij TGP.
5. Pri tem naj se pospešeno uporabijo predvsem uveljavljene tehnologije, ki so v intelektualni lasti ali v proizvodnji v Sloveniji (sinteza bio-dizla, bioplina, metanola, sinteznega plina iz uplinjanja, sproizvodnja, energijska izraba nižjih in srednjih kapacitet).
6. Odpadna biomasa in solarni vodik morata postati del krožnega gospodarstva z organskim ogljikom.
7. Predelava odpadkov in njihova termična izraba morata postati del nacionalnega krožnega gospodarstva ob upoštevanju industrijske simbioze.
8. Pri uvajanju krožnega gospodarstva je potrebno posebno pozornost posvetiti razvoju okolju prijaznega kmetijstva in mu zagotavljati ustrezno strokovno in finančno pomoč, saj je kmetijstvo ob gozdarstvu tista panoga, ki bo lahko oskrbovala energetsko gospodarstvo z organskim ogljikom v svojih neuporabljenih surovinah (kmetijski in gozdni odpadki), s smotrno organizacijo dejavnosti pa zmanjšali sedanje povzročanje TGP.
9. Uvajanje krožnega gospodarstva mora vključiti in pravično obremeniti vse prebivalstvo v skladu s socialnim stanjem.
10. Slovenija mora v naslednjem desetletju pospešeno pripravljati projekte za pridobivanje raziskovalnih, razvojnih in drugih sredstev za hitrejši prehod v družno s kroženjem ogljika (nizko ogljično družbo z vse manjšo emisijo fosilnega ogljika).

4. OKOLJSKO KOMUNICIRANJE

1. Predlagamo, da se pri izvajanju ozaveščevalnih akcij prek državnih ustanov določijo prednostne vsebine, ki dobijo financiranje. Najprej naj bo na vrsti ozaveščanje pri zmanjševanju in sortiranju odpadkov. Podatki embalažnih družb in predelovalcev odpadkov kažejo na slabo kakovost ločeno zbranih frakcij odpadkov. Družbe, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo ugotavljajo, da se kakovost ob ozaveščevalnih akcijah izboljša, po njenem izteku pa kakovost ločeno zbranih odpadkov sčasoma spet upade.
2. Predlagamo tudi, da MOP aktivno sodeluje pri promociji obratov za termično obdelavo odpadkov. Sodeluje lahko z informiranjem, na primer z informacijami o načinu in kakovosti nadzora nad obstoječimi napravami. Pri tem pa naj ne podpira ene vrste lastništva, na primer zgolj državne ali občinske naprave, ampak dejavnost v celoti, torej tudi ustrezne industrijske obrate termične obdelave odpadkov.
3. MOP naj si postavi za cilj krepitev ugleda strokovnih služb in ustanov v resorju, na primer okoljske inšpekcije in ARSO, pri tem mislimo na tisti del agencije, ki izdaja soglasja. Zaupanje v takšne organe je pomembno tudi pri pridobivanju podpore na primer umeščanju in postavitvi naprav za energetska izrabo odpadkov.

5. ONESNAŽEVANJA ZRAKA IN NAŠE ZDRAVJE

1. Že več let predlagamo, da se spremenijo in dopolnijo vsi predpisi od ZDIMSA do Uredbe o pregledovanju in čiščenju ter meritvah na malih kurilnih napravah, Uredba o emisiji snovi v zrak, Pravilnik o prezračevanju in klimatizaciji stavb. Proces se lahko prične pri uredbah in pravilnikih do konca leta, ZDIMS pa v prvi polovici naslednjega leta.
2. Te neurejene zadeve povzročajo bolj onesnažen zrak, več obolelih, večje obremenitve zdravstvenega sistema, več požarov, večje stroške državi, gospodarskim družbam ter večje stroške družinskim proračunom.
3. ZDIMS z ostalimi predpisi iz tega področja taki kot so zapisani in se izvajajo, ne vzpodbuja izobraževanja izvajalcev. Ni šolanja niti za poklic, niti za mojstre. Brez kadra pa si ne moremo predstavljati uspešnega izvajanja preventive tako na področju varstva zraka kot na področju proti požarne preventive.
4. Onesnaževanje zraka iz prometa je bolj kompleksno, vendar se tudi to področje lahko rešuje z:
 - vodenjem prometa,
 - pravilna razporeditev delovnih mest,
 - delo od doma,
 - tovornjake na vlake.

Zaključki posvetovanja bodo posredovani širši javnosti, pristojnim državnim organom, strokovnim institucijam, nevladnim organizacijam in medijem.

ORGANIZACIJSKI ODBOR STROKOVNEGA POSVETOVANJA

Karel Lipič (predsednik), dr. Viktor Grilc (podpredsednik), dr. Peter Novak (podpredsednik), dr. Niko Samec, dr. Filip Kokalj, dr. Lučka Kajfež Bogataj, dr. Štefan Čelan, dr. Klavdija Rižnar, dr. Miran Lakota, dr. Tomaž Vuk, dr. Janez Ekart, dr. Dragica Marinič, dr. Nada Pavšer, Drago Dervarič, mag. Jorg Hodalič, Borut Hočevnar, mag. Rudi Vončina, Franc Cipot, Jože Leskovar, Vilko Pešec, Ivan Kukovec

Več informacij: Karel Lipič, ZEG, zogslo20@gmail.com